

Juhász Tamás

Teológia és közélet

Az újrainduló folyóirat első számában szükségesnek tartom tisztázni a „Teológia és közélet” rovat elnevezését, illetve azt, hogy milyen közlemények kerülnek ide. Főleg a „közélet” jelentésköre szorul magyarázatra.

Mi a közélet?

A magyar nyelv értelmező szótára a közéletnek három meghatározását ismeri:

1. Azon emberi tevékenységek és folyamatok összessége, amelyek az egész népközösség állami, politikai életével, elsősorban az állam, mint hatóság (s azon belül a három hatalmi kör: a törvényhozó, a bírói és a kormányzó-végrehajtó) munkájával, működésével kapcsolatosak.

2. A közösség politikai, társadalmi élete, tevékenysége, életviszonyai.

3. Nyilvános, társadalmi élet (szemben a magánélettel).

Hogy viszonyul a teológia ehhez?

A teológiának nincs az egyháztól elválasztható, független küldetése. Az egyház mindenkit Krisztushoz hív, Krisztus az egyház tagjait mindenkihez küldi. Az egyháznak – s így a teológiának is – vitathatatlanul köze van tehát az egyházat körülvevő „világhoz”: a társadalomhoz és az államhoz, a néphez és a nemzethez. A teológia munkájának köze van ahhoz, amit a világ tesz: a gazdasághoz, az erkölchöz, a neveléshez, a tudományhoz, a művészethez, a játékhoz és a politikához.

A közélet tehát felölel minden olyan tevékenységet, amelyet a családon és a gyülekezeten kívül végzünk. Ezek, kézzel fogható formában, a következők:

- a munka,
- az iskolai oktatás és nevelés,
- a felnőttképzés (szakképzés, továbbképzés, népfőiskola),
- a közművelődés (beleértve az ének, a tánc, a zene, a képzőművészetek, a néprajz, a népművészet, a természetjárás, a természetvédelem stb. céljait szolgáló intézmények munkáját is),
- a tudomány,
- a sport,
- a közegészségügy,
- a társadalmi szeretetszolgálat.

Ezeket a tevékenységeket lehet községi és vármegyei szinten végezni, s akkor helyi érdekű közletről beszélünk, de lehet tágabb körben folytatni, s akkor az országos (vagy nemzetközi) szintű politika tárgyát képezik. A politika és a közélet tulajdonképpen azonos fogalmak, legfeljebb azért különböztetjük meg őket, mert a politika szót a párt- és a hatalmi politika számára lefoglalták (s le is járatják).

A teológia kétféleképpen kapcsolódhat a közlethez. Az egyik módszert deduktív eljárásnak nevezhetjük: a különböző közéleti tevékenységek témáihoz fűzünk teológiai észrevételeket. Ebben az esetben a közélet kérdez, a teológia

felel. A másikat induktív módszernek nevezem, mert ennek rendjén a teológia „adja föl” a kérdéseket, s erre válaszol a közélet. Utóbbi, bár ez a sajátosan teológiai eljárás, ritkábban történik. *De bármelyik módon kapcsolódjék is a teológia a közülethez, az a fontos, hogy maradjon felelős teológia: akár válaszol a közületnek, akár kérdést tesz fel annak, mondanivalóját Isten igazsága határozza meg. A társadalomnak válaszol, de Istennek felel.*

Rovatunkban olyan írásokat szeretnénk közölni, amelyek ezeket a követelményeket tartják szem előtt. Nem csak teológusok írásaira számítunk: ugyanúgy várjuk – ha nem jobban! – a közélet legkülönbözőbb területein szolgáló nem-teológusok munkáit is. Példa és mérce számunkra, Az Út korábbi folyama mellett, a Tavasz Sándor, Maksay Albert és László Dezső nevével fémjelzett, Kálvinista Világ című „egyházársadalmi folyóirat” (1926–1933), amely később (1934–1944) Kiáltó szó címet viselt. A Kiáltó Szóban jelent meg annak idején Tavasz Sándornak az a két cikke¹, amelyeket itt most újraközlünk. E két írás mondanivalóját, mutatis mutandis alkalmaznunk kell mai egyházársadalmi intézményeinkre és mozgalmainkra², mint amilyen az egyházi énekkarok, illetve az énekkari mozgalom, az Ifjúsági Keresztyén Egyesület, a Református Diákotthon Alapítvány, a Református Nőszövetség, a Református Vállalkozók Szövetsége, a Keresztyén Orvosok Egyesülete, a Landwirtschaft–Agricultură–Mezőgazdaság Alapítvány, az egyházi gimnáziumok, egyházi munkatársakat képző főiskolák, az Imitatio Christi Kollokvium stb. Éppen ez utóbbi, teljes nevén „Imitatio Christi Kollokvium; Hitvalló értelmiségiek kerekasztala” képviseli bevallottan azt az egyházársadalmi célkitűzést, amelyet Tavasz Sándor, itt következő első cikkében szem előtt tart, s amelyet pár évvel későbbi írásában, egy konkrét kérdésre vonatkoztatva, újra megfogalmazott. Olvassuk újra a hatvan-hatvanöt évvel ezelőtti írásokat:

¹ 1935. 54–55. (A cikk elejéről és végéről néhány, ma már nem időszerű mondatot elhagytam, a helyesírást és központozást a helyesírás mai szabályaihoz igazítottam: Juhász Tamás) és 1939. 2–4.

² A következő felsorolás a teljesség igénye nélkül készült. A C.E. (Christian Endeavour) Szövetséget szándékosan (de nem rossz szándékból) hagytam ki. Ennek oka az, hogy újraindulása óta még nem tisztázta, az egyház pedig megkérdőjelezi „református” jellegét.
